

*Κυρ. Ρ. Βεζαρίδης
Καθηγητής*

ΙΩ. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΙΣ

ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΕΚΦΩΝΗΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ

ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΑΥΤΟΥ

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ.

ΤΥΠΟΙΣ ΣΠ. Ν. ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΥ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

167448
(B13256)

Π. ΧΙΩΤΟΥ

Π. ΧΙΩΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ

Ἰωάννης Σταματέλος, Λευκάδιος, γεννηθεὶς τὸ 1822 Μαΐ-
 ου 14, ἐκ γονέων εὐκαταστάτων, Νικολάου καὶ Ἀναστασίας,
 τὰς πρώτας αὐτοῦ γνώσεις ἀπέκτησεν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς
 πατρίδος, δεῖξας ἀείποτε διακαῆ περὶ τὰ γράμματα ζῆλον, καὶ
 φιλοπονίαν ἐξαιρετικὴν. Ἐπέδωκε δὲ ἰδίως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν
 καὶ Λατινικὴν Φιλολογίαν καὶ εἰς τὰ Μαθηματικά· εὐχῆττον
 δὲ ἐγένετο τρίβων καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας καὶ προπάντων εἰς
 τὴν Ἰταλικὴν καὶ Γαλλικὴν. Τὸ 1850 ἐστάλη παρὰ τῶν γο-
 νέων πρὸς ἀπόκτησιν εὐρυτέρων γνώσεων εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πα-
 νεπιστήμιον, ὅπου καταταχθεὶς εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν,
 ἤκροασατο ἐπὶ τετραετίαν τοὺς καθηγητὰς Ἀσώπιον, Φίλιππον
 Ἰωάννου, Ραγκαβῆν, Κουμανοῦδην, Καστόρχην καὶ ἄλλους. Τε-
 λειόφοιτος δὲ γενόμενος, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν φίλην πατρίδα, ἔνθα
 ὅτε μὲν διὰ τῆς κατ' ἰδίαν διδασκαλίας του τὴν πᾶτριον νε-
 ολαϊαν ἐφώτιζεν, ὅτε δὲ διὰ τῶν σπουδαίων διατριβῶν του
 τὰ Περιοδικὰ Κερκύρας καὶ Ἀθηνῶν καταπλούτιζε, καὶ πάντοτε
 φίλος ἀχώριστος τῆς πλουσίας Βιβλιοθήκης του διετέλει.

Μετ' ὀλίγα δ' ἔτη νυμφευθεὶς τὴν ἀγαθὴν νέαν Φιλαρέ-
 την Καββαδία, ἔλαβεν ἐξ αὐτῆς ὡς παρὰ Θεοῦ δῶρον, τρία
 χαριέστατα τέκνια, Νικόλαον, Ἀναστάσιον καὶ Ὀλγαν. Ἀφ' ἐ-
 νὸς μὲν ἡ φήμη τῶν ἐν τῇ πατρίδι εὐμεθόδων αὐτοῦ παρα-
 δόσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ κατὰ καιροὺς ἐν Περιοδικοῖς ἐκδιδό-
 μεναι σπουδαῖαι διατριβαὶ του δὲν ἐβραδυναν νὰ τὴν ὑψώσω-
 σιν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Καθηγητοῦ ἐν τῷ τότε Λευκίῳ, καὶ νὰ
 καταστήσωσι γνωστὸν τὸ ὄνομά του εἰς τὸν Φιλολογικὸν
 κόσμον. Αἱ εὐφραδεῖς ρητορικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ παραδόσεις του
 ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν οὐ μόνον μαθητῶν, ἀλλὰ καὶ πολλῶν
 ἐπὶ τούτῳ προσερχομένων ἀκροατῶν. Ἐκτοτε καὶ ὁ ἄριστος ποι-
 μενάρχης Λευκάδος Γρηγόριος ἀνέθετο αὐτῷ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἀμ-
 βωνος διδασκαλίαν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Μεγάλης τεσσαρακο-
 στῆς. Τὸ ἔργον τοῦτα ἐπὶ δεκαετίαν ἔβλην ὁ Σταματέλος ἐξετέλει
 μετ' ἀπαραδειγματίστου ζήλου, ἐπαυξάνων οὕτω τὸν πρὸς αὐ-
 τὸν σεβασμὸν καὶ ἀγάπην τῶν συμπολιτῶν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΙΟΥ
 ΔΗΜΟΦΙΛΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

φιλόπονος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἐβράδυνε νὰ σχετισθῆ μετὰ πολλῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ λογίων ἀνδρῶν, καὶ νὰ καταλεχθῆ ὡς μέλος ἐνεργόν εἰς διαφόρους Συλλόγους. Οἱ Ζαμπέλιοι, ὁ τε τραγικός καὶ ὁ μεσαιονολόγος, ὁ φιλόσοφος Βραΐλας, ὁ ἀρχαιολόγος Ραγκαβῆς, ἡ Πριγγίπισσα Δόρα-Ιστρίας, ὁ φιλόλογος Αἰμ. Τυπάλδος, ὁ ἔφορος τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης Ἰω. Βελοῦδος, ὁ γνωστὸς καθηγητὴς Ἰω. Ῥωμανός, ὁ μεσαιονοδίφης Κωνστ. Σάθας, ὁ ἐθνικός ποιητὴς Ἀρ. Βαλαωρίτης, ὁ γραμματολόγος Σ. Δε-Βιαζης, ὁ ἀρχαιολόγος Ὁθων Ριεμάνν, ὁ ιστοριογράφος Π. Χιώτης καὶ πλεῖστοι ἄλλοι τῶν ἑμογενῶν καὶ ξένων λογίων ἐτήρουν σπουδαίαν μετὰ τοῦ Σταματέλου ἀλληλογραφίαν.

Μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος, καταργηθέντος τοῦ ἐν Λευκάδι Λυκείου ὅπου ὁ Σταματέλος ἐδίδασκεν ὡς καθηγητὴς, διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῷ ἐν Λευκάδι Γυμνασίῳ, ἀλλὰ μετ' οὗ πολὺ καταργηθέντος καὶ τούτου, διωρίσθη Σχολάρχης εἰς τὸ ἐκεῖ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον.

Ἐνῶ ὁ φιλήσυχος οὗτος τῶν Μουσῶν θιασώτης ἤρθεκετο εἰς τὸν σπουδαῖον βίον του, καὶ ἐνετρώφα εἰς τοὺς κόλπους τῆς εἰρηνικῆς οἰκογενείας του, δοξάζων τὸν Ὑψιστον καὶ εὐλογῶν τὰ τέκνα του, μακρὰν δὲ πάντοτε τῶν πολιτικῶν διαπληκτισμῶν καὶ θορύβων διάγων, καὶ ἀείποτε ἐν μέσῳ τῶν βιβλίων του ἀσχολούμενος καὶ φοιτῶν, ἡ φθονερά μοῖρα ἠθέλησε νὰ δηλητηριάσῃ τὰς ἡμέρας του, ἐξαρπάσασα ἐσχάτως τὸ τρυφερὸν αὐτοῦ τέκνον Ἀναστάσιον, καὶ ρίψασα αὐτόν τε καὶ τὴν σύζυγόν του εἰς θλίψιν ἀπαρκαμύθητον. Οὐδεὶς ὄλβιος ἐν τῷ βίῳ!

Ἀπεβίωσεν ὁ σπουδαῖος οὗτος ἀνὴρ τῇ 14 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1881.

Συγγραμματα.

- Διατριβαὶ περὶ τῆς ἀρχαίας Λευκάδος. Ἀθῆν. 1851.
- Ρητορικὴ, θεωρία καὶ ἐφαρμογή. Ζάκυνθ. 1862.
- Χρονολογία, Μαθηματικὴ καὶ Ἱστορικὴ. Ζάκυνθ. 1863.
- Γυναικολόγιον, ἤτοι αἱ σοφῆ γυναῖκες κτλ. Ζάκυνθ. 1864.
- Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ Λατινικὸν τοῦ εἰς Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε΄ διθυράμβου τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ Ἀριστ. Βαλαωρίτου. Ζάκυνθ. 1872.
- Μετάφρασις ἐκ τοῦ Λατινικοῦ εἰς τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν τῆς ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Μ. Βιαγγίνῃ ᾠδῆς εἰς τὰ γενέθλια τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου τοῦ Α΄. Ζάκυνθ. 1873.
- Βοήθημα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Τεχνολογίαν. Λευκ. 1875.
- Ὁρθογραφικὸν τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων γλώσσης, βρα...

θευθὲν ἐν τῷ Ζωγραφείῳ διαγωνίσματι. Ζάκυνθ. 1876.

— Μυρολόγια Λευκάδος ἀνέκδοτα μετὰ γλωσσικῶν προλεγόμενων. Ζάκυνθ. 1876.

— Φθολογία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς νεωτέρας γλωσσολογίας Ζάκυνθ. 1878.

— Βιογραφία τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου. Ζάκυνθ. 1879.

— Λόγοι διάφοροι.

— Πλεῖστοι διατριβαί, Ἀρχαιολογικαί, Γλωσσολογικαί, Μεσαιωνολογικαί, Κριτικαί κτλ. δημοσιευθεῖσαι εἰς διάφορα περιοδικὰ Κερκύρας, Ἀθηνῶν, Ζακύνθου κτλ.

ΕΝ ΒΛΕΜΜΑ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

ὑπὸ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΔΕ ΒΙΑΖΗ

Ἦς ἄνθρωπος πρέπει κατὰ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ νὰ τιμᾷ τὴν πατρίδα καὶ νὰ ἐργάζεται εὐλικρινῶς πρὸς ὄφελος τῶν συμπολιτῶν τῆς ἐν γένει πατρίδος αὐτοῦ. Εἰς τῶν μάλιστα σπανίων τούτων ἀνθρώπων, διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἦτο ὁ πρὸ ἡμερῶν ἀποβιώσας Ἰωάννης ὁ Σταματέλος, ἄριστος τῶν φίλων μου. Ὁ Σταματέλος δὲν εἶνε ἐκ τῶν μάλιστα ἐπισήμων Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐκ τῶν μάλιστα ὠφελειαντῶν τὴν ἡμετέραν γραμματολογίαν, ἰδίως δὲ τὴν δημοτικὴν. Περισσότερον δὲ εἶνε ἀξιέπαινος καθότι ζῶν ἐν μικρῷ νησιδίῳ ἄνευ μέσων, μεταξὺ οἰκογενειακῶν δυστυχιῶν, ἐμελέτα ἀείποτε πρὸς ὄφελος τῆς πατρίδος. Οἱ προσφιλέστεροι αὐτοῦ φίλοι, ἦσαν τὰ βιβλία, καὶ ὁ ἀσπονδότερος αὐτοῦ ἐχθρὸς, ἡ ἀργία, ἐν ᾧ ἡ ἀργία ἀχώριστος εἶνε φίλος τῶν πλειστων Ἑλλήνων. Διὰ τῆς μελέτης αὐτοῦ προέκοπτε ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Ἡ ἀληθὴς πρόοδος εἶνε βραδεῖα. Ὁ Δὲ Μαίστρ λέγει ὅτι τὸ μέγα μυστήριον τῆς καλῆς ἐπιτυχίας συνίσταται νὰ γνωρίζῃ τις νὰ περιμένῃ. Αἱ μεγάλαι δυσκολίαι δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀποθαρρύνωσι· μᾶς εἶνε μάλιστα ὠφέλιμοι, διότι, ἐὰν ἐπιβώμεν αὐτάς, ἐπιχειροῦμεν ἄλλας δυσκολότερας.

Ὁ Σταματέλος συνέγραψε πολλὰ ἐπωφελεῖ. Ἀνέκδοτα εἰς Ἑλληνικὴν τῆς δημοτικῆς γλώσσης καὶ ἄλλας διδασκαλικὰς,

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΟΥ
ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΟΥ

φιλολογικὰς καὶ ιστορικὰς διατριβὰς· ἐγὼ δὲ ρίπτω τῶρα μόνον ἐν ἀσθενὲς δλέμμα ἐπὶ τῶν δημοσιευθέντων ἔργων αὐτοῦ.

Αἱ περὶ τῶν ὀνομάτων, πόλεων, ἰσθμοῦ, λιμένων, κατοίκων τῆς ἀρχαίας Λευκάδος καὶ τοῦ ἀκρωατηρίου Λευκάτα διατριβαὶ εἶνε ἀξιόλογοι, ἀναλογιζόμενος ὅτι εἶνε τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἔργον, ὅπερ ἐξέδωκε μαθητῆς ἐτι ὢν. Μὴ ἔχων τότε τὰ κατάλληλα βοηθήματα δὲν ἠδύνατο, μ' ἔγραφε πρὸς δύο ἐτῶν, νὰ πραγματευθῆ καλῆτερον. Κατὰ τὸν Πλούταρχον πρέπει νὰ εὑρίσκηται εἰς μεγαλοπόλεις ὁ ἐπιχειρῶν πονήματα σπουδαῖα.

Διορισθεὶς καθηγητῆς τῆς ρητορικῆς, τῆς συνθέσεως καὶ τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Λυκείῳ Λευκάδος, ἀμέσως συνετάξατο πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐπίτευμον **Ψυχολογίαν** καὶ **Αογικήν**, ἣν ὁ φιλόσοφος Βράϊλας εὑρεν ἀκριβεστάτην καὶ καθ' ὅλα ἀριστα». Τότε, πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, συνετάξατο τὴν **Ρητορικήν** καὶ τὴν **Χρονολογίαν Μαθηματικὴν** καὶ **Ἰστορικὴν**. Εἰς μὲν τὴν **Ρητορικήν** περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν σύντομον καὶ ὅσον ἠδυνήθη σαφῆ ἀνάπτυξιν τῶν κανόνων τῆς τέχνης μετὰ παραδειγμάτων. Ὁδηγὸς δὲ ἔλαβε τὸν Ἀριστοτέλην τὸν Ἑρμεγένην, τὸν Μπλαϊρ, τὸν Βάμβαν καὶ τὸν Παμπούκην. Διήρесе δὲ τὸ ἔργον εἰς δύο βιβλία· εἰς μὲν τὸ πρῶτον πραγματεύεται περὶ τῆς θεωρίας τῆς ρητορικῆς, εἰς δὲ τὸ ἄλλο περὶ τῆς ἐφαρμογῆς. Τὴν δὲ Χρονολογίαν συντάττων εἶχεν ὀδηγὸς τὸν Κοῦμαν, τὸν Βολφιον, τὸν Γασένδον καὶ ἄλλους. Τὸ ἔργον τοῦτο ναὶ μὲν εἶνε σύντομον ἀλλὰ καταλλήλον διὰ μαθητὰς, διότι καλῶς πραγματεύεται περὶ τῶν μερῶν τοῦ χρόνου, περὶ τῶν ἡμερολογίων, ἐποχῶν, χρονολογικῶν προβλημάτων, καὶ, ἐν παραρτήματι, περὶ τῆς Ἰουλιανῆς περιόδου, τοῦ κύκλου τοῦ Ἰνδικτιόνων, τοῦ ἡμερολογίου τῶν Βαβυλωνίων καὶ Αἰγυπτίων καὶ περὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ναβονοσσάρου. Ἡ μόνη προσπάθεια τοῦ Σταματέλου ἦτο νὰ καταστήσῃ τὰ ρηθέντα αὐτοῦ πονήματα κατὰ μὲν τὴν ὕλην οὐσιώδη, κατὰ δὲ τὴν μέθοδον γόνιμον. Εἶνε στοιχεῖα διὰ μαθητὰς τοῦ τότε Λυκείου, ὥστε δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν μεγάλας ἀπαιτήσεις.

Ὁ Σταματέλος ὅπως ἐμπνεύσει εἰς τὰς Ἑλληνίδας τὸν περὶ τὰς ὑψηλοτέρας μαθήσεις ἔρωτα, συνετάξατο τὸ **Γυναικολόγιον**, ἦτοι μνεῖαν τῶν σοφῶν γυναικῶν ὄλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὄλων τῶν ἐποχῶν. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐλλειπέστατον· ὀδηγὸς εἶχε τὸν Σόελ, Μπουλιέ, Πεινιότον, Βαρρέ, τὸν Συναξαριστὴν κλ. Δὲν ἤρκουν πρὸς συλλογὴν ὄλων τῶν διαλαμψασῶν γυναικῶν. Ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἤρχετο ὁ Σταματέλος ἀπὸ καρδίας ὅπως τὰ σεβαστὰ τῶν νέων Ἑλληνίδων ὀνόματα, στεφανθέντα μὲ τὴν ἀθάνατον δάφνην τοῦ Παρνασσέου μας, γίνωσιν ἕξια νὰ

στολίσωσι τὴν δευτέραν ἐκδοσιν τοῦ Γυναικολογίου. Ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ γυναῖκες τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος καθ' ὅλου δὲν σκέπτονται νὰ μελετῶσιν ὅπως τιμῶσι τὴν πατρίδα! Μόνη ἡ ἐν Φλωρεντία διαμένουσα κλεινὴ συμπλοτρία καὶ φίλη ἡμῶν Μαργαρίτα Ἀλβάνη Μηνιάτου, τιμᾷ πράγματι τὴν σημερινὸν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα, ἀλλὰ πλουτίζει ξένας φιλολογίας. Ἐξέδωκεν ὁ Σταματέλος τὰς ἐκδοθείσας καὶ ἀνεκδότους ἐπιγραφὰς τῆς Λευκάδος μετὰ διασαρίσεων, ἐν αἷς φαίνεται λόγιος μᾶλλον ἢ εἰδικός· συνέγραψε λίαν ἀξιολόγους διατριβὰς ἀφωρώσας τὴν νεωτέραν ἡμῶν φιλολογίαν, οἷας, — Ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ὡς πηγὴ πρὸς πλουτισμὸν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς — Ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ὡς παραγωγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς — Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ **J** (ἰώτ) ἐν τῇ δημοτικῇ κλ. Ἐπιστολὰς ἀνεκδότους λογίων ἀνδρῶν τοῦ **11** αἰῶνος ἐδημοσίευσεν ἐπίσης μετὰ προλεγομένων κριτικῶν καὶ βιογραφικῶν. Συνέγραψεν ἐτι παρατηρήσεις κριτικὰς περὶ ἀνεκδότων ἀποσπασμάτων τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ ιστορικοῦ, περὶ τῶν δέκα ζητημάτων τοῦ Φωτίου, τῇ βάσει ἀρχαίου χειρογράφου εὑρεθέντος ἐν Λευκάδι, περὶ τῶν ποιητικῶν τρόπων τοῦ Χοιροβοκοῦ, τῇ βάσει ἀρχαίου χειρογράφου εὑρεθέντος ἐν Λευκάδι, καὶ περὶ ἄλλων φιλολογικῶν καὶ ιστορικῶν ζητημάτων. Συνέγραψε δὲ διαφόρους βιογραφίας τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ὠραίαις τέχναις διαλαμψάντων καὶ συμπλήρωμα εἰς τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν τοῦ κ. Σάθα. Εἰς ἐλληνικοὺς ἀρχαίους στίχους μετέφρασε τὴν λατινικὴν μετρίαν ᾠδὴν τοῦ κ. Μάρκου Βιαγκίνη εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον Α' καὶ εἰς λατινικὴν πεζογραφίαν τὸ ποίημα τοῦ Βιλαωρίτου εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον Ε'. Ὁ Σταματέλος ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν στιχοῦργων, τῷ 1850 ἐστιχοῦργησε τὴν περιδείαν τοῦ ἀρμοστοῦ Οὐάρδου, ἣτις μεταφρασθεῖσα ἀγγλιστὶ ἐδημοσίεῦθη ἐν τῷ κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας πονήματι *The ionian islands; what they have lost and suffered under the thirty five years' administration.*

Σπουδαῖον θεβαίως διὰ τὴν Ἑλλάδα ἔργον εἶνε τοῦ Σταματέλου ἡ **Φθογγολογία** τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς νεωτέρας γλωσσολογίας. Ἡ φθογγολογία, ἣτις εἶνε ἡ βάση τῆς συγκριτικῆς γραμματικῆς καὶ τῆς ἐτυμολογίας, ὀφείλεται ἰδίως τῷ Γρίμμ καὶ εἰς τοὺς πρὸς τὰ ἔχνη αὐτοῦ βαδίσαντας Ράουμπερ, Μπόππ, Λέπισιους, Σχλάιχερ, Κούρτιους κλ. Ὁ Σταματέλος συγγράφων τὸ πολυτιμὸν τοῦτο, διὰ τὴν Ἑλλάδα, σύγγραμμά, εἶχε βοηθοὺς τὸν Μπαϊλλὺ τὸν Μπωδρὺ, τὸν Μπόππ, τὸν Μπουρνόφ, τὸν Γουάρδιαν, τὸν Κόντον, τὸν Κ. Οἰκοδόμου, καὶ ἄλλους. Ἡ ἡμετέρα γλωσσολογία βαθεῖαν δε-
ΜΟΥΣΑΙΟΣ ἀπερὶ τὴν ἐγνώμωνσύνην πρὸς τὸν Σταματέλον, διότι ἐπλή-

ΙΔΙΟΒΡΑΤΙΜΟΣ
ΔΗΜΟΦΙΛΟΣ
ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ρωσεν, ὅπως δῆποτε, κενού τῆς ἡμετέρας πτωχαλαζόνος φιλολογίας. Δυστυχῶς ἐπὶ τὰς τοιαύτας ξηρὰς μὲν, πλήν ἐπωφελεῖς τὰ μέγιστα μελέτης, οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων ἱστορίων μετὰ ζήλου ἐγκύπτει, ἐνῶ ἐν Εὐρώπῃ οἱ σπουδαιότεροι καταγίνονται.

Οἱ ἀποθησαυρίζοντες ὅ,τι ἀνήκει τῷ ἑλληνικῷ λαῷ, σπουδαίαν καὶ ἐθνικὴν ἄμα ἐπιχειρίσιν πράττουσι, καθότι διδουσι πολύτιμον ὕλην εἰς τὸν μέλλοντα ἢ ἀναγράφῃ τὸν βίον τῶν νέων Ἑλλήνων. Ὁ Σταματέλος ὄχι μόνον λέξεις καὶ φράσεις τῆς Λευκάδος συνέλεξε καὶ ἐδημοσίευσεν, ἀλλὰ τὰ τοῦ γάμου ἤθη καὶ ἔθιμα, τὰς προλήψεις καὶ δυσειδαιμονίας, τὰ τῆς γεννήσεως καὶ τὰ περὶ τῶν στοιχείων. Χάριν τοῦ Σταματέλου πολλὰ περὶ τοῦ βίου τῶν Λευκαδίων ἐγένοντο γνωστά. Εἰς τὸν Σταματέλον ὀφείλομεν ἐπίσης καὶ ἀνεκδοτὰ τραγουδία τῆς Λευκάδος. Ἐν τῷ Περιοδικῷ Πλάτωνι ἐδημοσίευσεν συλλογὴν ἠρωϊκῶν, ἑορταστικῶν καὶ οἰκογενειακῶν ἀνεκδότων δημοτικῶν ἄσμάτων, καὶ, ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ, λίαν περιπαθῆ, ἀφελῆ καὶ εὐφάνταστα ἀνεκδοτὰ Μυρολόγια Λευκάδος μετὰ ἀξιολόγων προλεγομένων, εἰς ἃ πραγματεύεται περὶ τῆς παθολογίας τῶν φθόγγων, περὶ ἀπηχημάτων καὶ τελικῶν τινῶν συμφῶνων τῆς δημοτικῆς γλώσσης.

Ὁ Σταματέλος κατέβαλεν ἀπύτους πόνους ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν τιμαλῶν λειψάνων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἰδὼν ὅτι εἶνε ἐλεεινῶς κατεστραμμένη ἡ τῆς δημοτικῆς γλώσσης ὀρθογραφία καὶ εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ γράφοντος ἐγκαταλελειμμένη, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ συντάξῃ Ὁρθογραφικόν, ὅπερ ἐβραβεύθη καὶ γαλλιστὶ μετεφράσθη. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε πρωτότυπον καὶ διδάσκει διὰ παραδειγμάτων τὴν ὀρθογραφίαν τῆς δημοτικῆς γλώσσης. Εἶνε ἔργον ἀξιόλογον καὶ ἄξιον μελέτης καὶ τὸ συνιστᾷ εἰς πάντα Ἑλληνα, ἰδίως δὲ εἰς τοὺς γράφοντας δημοτικά, καίτοι εἰς τινα δὲν συμφωνῶ ὡς πρὸς τοὺς ὀρθογραφικοὺς κανόνας τινῶν.

Ὁ ἐλλόγιμος Κύριος Χασιώτης ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτῆν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλλ. Φιλολογικοῦ Συλλόγου (τὸ 1874), ἐπικρίνων τὰς ἐν τῷ Ζωγραφεῖῳ διαγωνίσματι προσενεχθείσας διατριβὰς, ἔλεγε περὶ τοῦ Σταματέλου «Ὁ Κ. Ἰω. Σταματέλος καὶ δεύτερον κατέρχεται εἰς τὸν ἡμέτερον ἀγῶνα, οὐχὶ ἀπλῶς καὶ μετὰ σπουδῆς ἵνα συγκομίσῃ ἡμῖν γλωσσολογικὴν ὕλην, ἀλλ' ὡς περὶ πεπειραμένος ἑραστής καὶ φίλος ἀκραιφνῆς τῆς τοῦ λαοῦ γλώσσης, παρέχων τὰς αὐτοῦ συμβουλὰς καὶ πολυτελεῖς ἐργασίας εἰς τὸν Ζωγραφεῖον ἀγῶνα, οὗ μόνος πρῶγματι ἐστὶν ὁ ἀληθὴς ἀντιπρόσωπος. Πᾶσαι αἱ λαϊκαὶ συλλογαί, φέρουσαι ἀδιαφειλονικῆτως τὸν τύπον τῆς in uno rivede συντάξεως αὐτῶν, οὐδαμῶς δύνανται νὰ παραβληθῶσι ταύ-

τη. Διὸ ἡ ἐπιτροπὴ ἐξαίρουσεν τὴν προῦσταν συλλογὴν εὐχεται νῦν καὶ ἄλλοι περισυλλέγοντες ἀκολουθήσωσι τὰ δῆμκτα τοῦ ἀπὸ ἐτῶν μετὰ τῆς δεούσης ἐπιστημονικότητος λογίου τούτου διδασκάλου. Τὰ δύο τμήματα (Φθογγολογία καὶ Φθογγογραφία) μεθ' ὧν συνοδεύει τὴν γλωσσολογικὴν ὕλην ὁ Κ. Σταματέλος, εἰσὶ πρωτότυπα τὴν τε ὕφην καὶ τὸν τρόπον τῆς διαθέσεως, καὶ δικαίως, ὅτι ἡ φθογγολογία εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ εἰς τὰς γλωσσολογικὰς ἐν γένει μελέτας, ἐπεχείρησε τὴν σύνταξιν πραγμάτων, ἐν αἷς θέμενος ὡς ἀρχὰς γλωσσολογικοὺς τινὰς κανόνας, οἰκοδομεῖ ὅλον συστημα πρὸς τε ἀκριβῶς διαρῦθμισιν τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης, καὶ ὀρθὴν γραφὴν αὐτῆς.» Κατὰ δὲ τὸ ἐπιπὸν ἔτος [1875] ὁ πρόεδρος Κ. ος Βασιιάδης, ἐν τῇ ἐπετείᾳ ἑορτῇ τοῦ αὐτοῦ Συλλόγου, ἀγορεύων περὶ τῶν τότε ὑποβληθεισῶν διατριβῶν ἐν τῷ Ζωγραφεῖῳ διαγωνίσματι, ἔλεγε περὶ τοῦ Σταματέλου. — «Νῦν δὲ καιρὸς νὰ διαπλεύσωμεν εἰς τὴν ἀντικρὺ τῆς Ἠπειροῦ Λευκάδα πέτραν, ἐπὶ γνωστὸν καὶ τοῦτον ἄνδρα τῷ Συλλόγῳ, τὸν ἐλλόγιμον σχολάρχην τῆς Λευκάδος Κύρ. Ἰω. Σταματέλον, μέλος τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Ὁ φιλόπρονος οὗτος ἀνὴρ καὶ περὶ ταῦτα πολὺν ἰδρώτα διαχύσας οὐκ ἐπαύσατο ἀπεστέλλων ἡμῖν κατ' ἔτος ἔργα, μεγίστην ἔχοντα τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν, καθαρῶς δὲ καὶ φιλοκάλως γεγραμμένα. Ἀπέστειλε δὲ καὶ ἐφέτος τὴν τρίτην Συλλογὴν αὐτοῦ, ἔργον λίαν σπουδαῖον, διότι αὐτὴ περιλαμβάνει ἀπασας σχεδόν, ἡδυνάμεθα εἰπεῖν, τὰς καταλήξεις, τὰ μόρια καὶ τοὺς φθόγγους τῆς δημῶδους ἡμῶν γλώσσης, κάλλιστα ἐξεργασμένα καὶ ἐκτιθέμενα ἅπαντα· περὶ δὲ τῆς ἀληθείας τῶν ἐπαίνων τούτων βεβαιωθήσεσθε, αὐτοὶ ὅσον οὐπὼ τὰ τοῦ Κυρ. Σταματέλου ἐκδιδόμενα ἀναγινώσκοντες ἔργα.» — Ὁ δὲ πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἑλλ. Διδασκαλικοῦ συλλόγου ἀπαντῶν περὶ τίνος γλωσσολογικῆς διατριβῆς τοῦ Σταματέλου, ἔγραφεν αὐτῷ τῷ 1874 — «Ἀσμένως ἔλαβον τὴν ἡμετέραν ἐκθεσιν, καὶ ἐπέισθην περὶ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς διαφλεγούσης ὑμᾶς φιλοπατρίας, ἐξ ἧς ὀρμᾶσθε περὶ τὰ τοιαῦτα καλά. Ἡ ἐκθεσις ὑμῶν περιέχει πολλὰ καὶ καλά, καὶ εἰσέτι εἰς μεῖζονα παρορμᾶ καὶ σοφώτερα. Ἐγὼ ἀνεγνων αὐτὴν εἰς ἐπήκοον τῆς ἐπὶ τούτῳ Ἐπιτροπῆς. Ἦρσεν ἡ ἐκθεσις εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, καὶ ἠύχθη ταχέως νὰ λάβῃ τὴν συλλογὴν, ἣν ἀναφέρετε. Ἀνέβαλε δὲ τὴν δημοσίευσιν ἐπιθυμοῦσα νὰ προταχθῇ ἡ συλλογὴ.» — Ὁ δὲ ἱστοριολόγος Ὁθων Ριαννῶν λαβὼν ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου σπουδαῖος τινὰς ἐκθέσεις, ἀς παρ' αὐτοῦ ἤρξατο ἀπῆλτα αὐτῷ. — «La vostra descrizione della antiche mura che vanno da Santa Marina a Calligoni, colla

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΝΤΙΚΕΡΑΜΕΩΝ
della antiche mura che vanno da Santa Marina a Calligoni, colla

pianta topografica, mi sarà di grande utilità, ed ho l'intenzione di darle una traduzione francese nel mio lavoro sulle antichità delle isole Jonie. Congrande interesse ho letto anche la vostra dissertazione sulla canzone della «Cattiva bestia» di Cefalonia e la vostre conclusioni mi pajono molto verosimili. La comunicherò al Sig. Dumont, ed al nostro Istituto, e ne farò anche menzione nel medesimo lavoro mio. Intanto vi ringrazio, e vi prego di continuare a tenerci informati di qualunque fatto archeologico.

Ἐν ταῖς ἱστορικαῖς τοῦ Σταματέλου μελέταις ἀπαντᾶται φιλομάθεια, φιλαλήθεια καὶ ἀκρίβεια, ἕπερ τινὲς τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ παρημέλησαν. Ὁ λευκάδιος Δημήτριος Πετριτσόπουλος πρὸς ἐπίδειξιν πολυμαθείας φέρει ἐνίστη ἐν ταῖς ἱστορίαις αὐτοῦ καὶ μαρτυρίας ἀνυπάρκτων βιβλίων καὶ παραπομπὰς εἰς χωρία μὴ ἀνευρισκόμενα εἰς τοὺς συγγραφεῖς, δημοσιεύει καὶ ἐπινοηθείσας ἐπιγραφὰς καὶ πλαστὰ νομίσματα. Ὁ λευκάδιος κ. Σπυρίδων Ζαμπέλιος, ἕπως κολακεύσῃ τὸν Ἑλληνισμόν, παραμορφῶν τὴν ἱστορίαν ἐνίστη, δίδει νέον ὄρισμόν εἰς τὸ Ὄραϊον καὶ νέαν μέθοδον Λογικῆς μᾶς διδάσκει. Ἡ ἱστορία εἶνε ἐπιστήμη. Ἡ ἐπιστήμη λέγει ὁ Μπέικον, βάσιν ἔχει καλὴν πειραματικὴν μέθοδον. Ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ ἀπατᾷ τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ τὸν κολακεύῃ. Εἶνε ὦρα νὰ ἀποσκορακίζωμεν τὰ ψεῦδη.

Καλῆτερα τοῦ Σταματέλου ἔργα εἶνε τὰ πραγματευόμενα περὶ τῆς δημοτικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἡμετέρας γλωσσολογίας. Εἶνε καλῆτερα διότι κατεγίνετο περισσότερο. Ὁ Μπέικον λέγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος τόσον δύναται ὅσον γνωρίζει, ἀλλ' ἢ πεῖρα ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει ὅσον θέλει. Αἱ γνώσεις ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς θελήσεως. Ἡ θέλησις εἶνε δημιουργικὴ δύναμις, ἥτις μᾶς ἐκμυστηροῖ τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως καὶ μᾶς δεικνύει τὸν τρόπον, μεθ' οὗ νὰ κυριεύωμεν καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν φύσιν. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἰσχυρὰν καὶ δεσποτικὴν θέλησιν, ἠθικὸν χαρακτῆρα καὶ οὐχὶ νωθρόν, ἐκτεθλυμένον καὶ εὐκαμπτον εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τῶν αἰσθήσεων, τῶν παθῶν καὶ τῆς φαντασίας, κατορθοῖ ὅ,τι θέλει. Ὅπως γίνῃ τις σπουδαῖος ἀπαιτεῖται περισσότερο θέλησις ἢ εὐφυῆς νοῦς. Ἀληθῶς ὅτι ἐκ φύσεως οἱ ἄνθρωποι διαφέρουσιν ὡς πρὸς τὴν διανοητικὴν δεξιότητα, ὡς εἶνε ἀληθῶς ὅτι ἡ δύναμις τῆς διανοίας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διευθύσεως, ἢ ἔλαβεν. Ὁ ἐκ φύσεως ποταπός, θέλων, γεννήσεται ἐπαρκῆς, ὁ μέτριος μέγας, ὁ μέγας μέγιστος. Ὁ Δάντε ἐγεννήθη μέγιστος, ἀλλ' ἢ μόνῃ φύσιν θὰ ἦτο ἄρα ἐπαρκῆς ὅπως ποιῆσῃ αὐτὸν Δάντε; δηλαδὴ ὁ μέγιστος τοῦ κόσμου.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 23 Φεβρουαρίου 1881.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΙΟΣ

ἐκφωνηθεὶς ἐπὶ τοῦ νεκροῦ

τοῦ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

ἀποβιώσαντος τὴν 14 Φεβρουαρίου 1881

ὑπὸ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

• Γυμνασιάρχου

«Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσμαί, τὸν δρόμον ἠτετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα, λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς Δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἠποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος κριτῆς».

Οὕτως ἀναφωνεῖ ὁ οὐρανοδόξων Ἀπόστολος, ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Δημοσθένης ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, καὶ ἡμεῖς ἤδη ἐπὶ τῷ κατὰ τὸ σῶμα προκειμένῳ νεκρῷ, τῷ ἐλλογίμῳ ἡμῶν συναδέλφῳ καὶ πολυτιμῆτῳ καὶ ἀγαθῷ φίλῳ Ἰωάννῃ τῷ Σταματέλῳ ἔχοντι ἤδη ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ τὸν Στέφανον τῆς Δικαιοσύνης καὶ παρὰ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν καὶ παρὰ τοῖς λογίοις τοῦ ἔθνους καὶ παρὰ φιλόλογοις τῆς Εὐρώπης.

Διότι ὁ αἰδιμος γεννηθεὶς ἐν Λευκάδι τῇ 14 Μαΐου σωτηρίου ἔτους 1822 ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ εὐπόρων Νικολάου καὶ Ἀναστασίας, ἐκ παίδων ἐποτίσθη τὰ τῆς εὐσεβείας νόματα καὶ ἐσπούδασε κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τῇ γενεθλίῳ γῇ παρὰ διδασκάλους οὐ τοῖς τυχοῦσιν εἰς ἀρετὴν καὶ παιδείαν, ἔπειτα δὲ ἀπὸ τοῦ 1850 ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ σχολῇ τοῦ ἔθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου, αἰετοτε διακρινόμενος ἐπὶ ἐπιμελείᾳ καὶ ζήλῳ καὶ φιλοπονίᾳ καὶ ἀρετῇ, ἀπολαύσας ἀρίστον εἰς ἀρετὴν καὶ παιδείαν Καθηγητῶν, οἷος ὁ Βάμβας, ὁ Κ. Ἀσώπιος, ὁ Φίλιππος Ἰωάννου, ὁ Ἄλ. Ραγκαβῆς, ὁ Εὐθύμ. Καστόρχης ὁ Ν. Κοτζιάς, καὶ συμφοιτητῶν ἐναμίλλων, οἷος ὁ Δημήτριος Μαυροφρύδης καὶ Ἀριστείδης Κυπριανός.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιστρέψας εἰς τὴν φίλην πατρίδα κατ' ἀρχὰς μὲν ἐδίδαξεν εὐδοκίμως κατ' ἰδίαν, ἔπειτα δὲ ἐγένετο Καθηγητῆς ἐν τῷ πρώτῳ Λυκείῳ ἐπὶ Προστασίας καὶ ἐν τῷ Γυμνασίῳ Λευκάδος μετὰ τὴν Ἐνώσιον, διδάξας εὐδοκίμως Φιλολογικὰ, Φιλοσοφικὰ καὶ Ρητορικὴν. Καταργηθέντος δὲ τοῦ Γυμνασίου ἐκείνου, ἀπεδέξατο τὴν θέσιν τοῦ Σχολάρχου, χορηγηθεῖσαν αὐτῷ κατ' ἰδίαν ἐαυτοῦ ἀπαίτησιν, ἵνα μὲν καὶ διδάσκῃ ἐν τῇ φίλῃ ἐαυτοῦ πατρίδι· καίτοι καὶ ἡμεῖς ἀμα ἐλθόντες ἐπαύθη παρροστήσαμεν τῷ Ὑπουργεῖῳ τῆς Παιδείας ὅτι εἶναι ἀνάγκη βελτίονος ἤδη θέσεως, ἅτε γνωστότατος ἐν τῷ φιλολογικῷ Κόσμῳ, ὡς ἀνὴρ ἐλλόγιμος ἀπὸ πολλῶν ἐπιστημονικῶν

καὶ οὕτω ὑποσφίσει καὶ ἐστὶν ἐπισημοποιεῖται

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΟΥ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

του διατριβῶν, καταχωρισμένων ἐν τοῖς σπουδαιοτέροις Περιοδο-
κοῖς Ἀθηνῶν καὶ Κερκύρας, καὶ καταδεικνυουσῶν τὴν ἄκραν φιλο-
πονίαν τοῦ ἀνδρός, καὶ ἀπὸ πολλῶν ἄλλων λόγου ἀξίῳ συγγραφεῶν
οἷα εἶναι ἡ Ρητορικὴ του, διατριβαὶ Ἀρχαιολογικαὶ περὶ Λευκάδος,
Ὁρθογραφικὸν τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ Φθολογία.

Διὰ ταῦτα λοιπὸν καὶ δι' ἄλλα πολύτιμα ἔργα του, οἷον ἡ Γραμ-
ματικὴ τῆς ὁμιλουμένης ἡμῶν γλώσσης ἀνέκδοτος, ὠνομάσθη καὶ
μέλος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου,
ἐτίμηθη δὲ ὑπὸ τῶν Ζαμπελιῶν διὰ συγγραφῆς ἀρχαιολογικῆς, ὑπὸ
τοῦ Βράιλα διὰ συγγραφῆς φιλοσοφικῆς, ἐνεκρίθη δὲ ὑπὸ τοῦ Καθη-
γητοῦ ἡμῶν καὶ πρέσβεως νῦν ἐν Βερολίῳ Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ διὰ
συγγραφῆς Ἀρχαιολογικῆς καὶ φιλολογικῆς καὶ ὑπὸ τῆς Πριγκηπέσ-
σης Δώρας Ἰστριαδος καὶ ὑπὸ τοῦ Τυπάλδου καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἐ-
θνικοῦ ἡμῶν ποιητοῦ ἀοιδίμου Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου, οὗ καὶ τὸν
βίον συνέγραψεν.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πάμπολλοι ἐλλόγιμοι καὶ διακεκριμένοι ἄνδρες
τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, ὁμογενεῖς τε καὶ ἄλλογενεῖς, ἐτίμησαν τὸν ἄν-
δρα ἀποστέλλοντες πρὸς αὐτὸν συγχαρητήριους ἐπιστολάς διὰ τὰ ἔρ-
γα του τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ διατηροῦντες μετ' αὐτοῦ ἀλληλογραφί-
ας ἐπιστημονικῆς. Ἠξιώθη μάλιστα βιογραφησεως ἐν τινι Ἰταλικῷ Λε-
ξικῷ τῶν συγχρόνων συγγραφεῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν τοῦ ἡμετέρου
αἰῶνος, τῷ τοῦ Ἀγγέλου Δε-Γουβερνατίου, καθόσον τὰ συγγράμμα-
τά του ἔχουσιν μεγίστην ἀξίαν καὶ ὡς ἐκ τῆς γνώσεως τῆς Σανακρι-
τικῆς. Δικαίως ἄρα ἔλαβε τὸν τῆς ἐπιστήμης στέφανον διὰ τῶν
μνημονευθέντων καὶ ἄλλων λογίων τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος, καὶ δικαίως
κατὰ τὸν Ἀπόστολον λαμβάνει καὶ τὸν τῆς Δικαιοσύνης, μεταστὰς
ἀφ' ἡμῶν πρὸ ὀλίγου πρὸς Κύριον, διότι ἦτο ὁ ἀοιδίμος καὶ τύπος τῆς
χριστιανικῆς ἀρετῆς, ὑπομείνας τῶν οἰκογενειακῶν του περιπετειῶν ὡς
ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ φιλάτου τέκνον του Ἀναστασίου, φίλος τοῦ ἀγα-
θοῦ καὶ ἐχθρὸς τοῦ κακοῦ, διδάξας μάλιστα ἀπ' ἀμύβωνος τὸν λό-
γον τοῦ Θεοῦ κατ' ἐντολὴν τοῦ Πανιερωτάτου Ἀρχιερέως Λευκά-
δος Γρηγορίου, μέγας ἀναδειχθεὶς μάλιστα καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν τὴν ἐπο-
ψιν κατὰ τὴν ἀψευδῆ ρῆσιν τοῦ Κυρίου «οἱ ἄν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὐ-
τος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν».

Ἐδίδαξεν λοιπὸν καὶ ὁ μακάριος ἡμῶν συνάδελφος καὶ καλὸς καὶ
ἀγαθὸς φίλος ἐν χώρᾳ, ἡ ὁποία ἠξιώθη καὶ φωτισθῆ μετὰ τῆς Μητρο-
πόλεως Κορίνθου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς τοῦ θεσπεσίου Ἀ-
ποστόλου Παύλου διὰ τῆς θείας ἐλλάμψεως καὶ τῶν ὑπερουρανίων λαμ-
πηδῶν του χριστιανισμοῦ, καὶ ἡ ὁποία ἠξιώθη τοῦ Σωσίωνος, πρώ-
του ὀνομασθέντος Ἐπισκόπου Λευκαδίας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Οὐρανοβάμωνος
Παύλου.

Ὅντως ἄρα, ἀοιδίμε συνάδελφε καὶ πολυτίμητε φίλε, ὄντως τὸν
ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι, ὑπὸ πᾶσαν ἐποχὴν, τὴν τοῦ Χριστιανοῦ,
τὴν τοῦ πατρὸς καὶ διδασκάλου, τὴν τοῦ πολίτου καὶ τοῦ οἰκογενει-
άρχου, ὄντως τὸν δρόμον τετέλεκας, τὴν πίστιν τετήρηκας ἀποδήμη-

σον λοιπὸν εἰς τὰς αἰωνίας τῶν μακάρων Μονὰς, διότι «ἐκεῖ ἀπό-
κειται σοὶ καὶ ὁ τῆς Δικαιοσύνης στέφανος παρὰ Κυρίῳ».

Ἴνα δέ σε τὸ ὕστατον προσφωνήσω καὶ κατὰ τινα ρῆσιν τῶν τῆς
ἀρχαίας Ἑλλάδος σοφῶν, ὧν ἀποδύχθης γνήσιος ἀπόγονος καὶ μιμη-
τῆς εἰς ἀρετὴν καὶ παιδείαν «κούφασαι χθῶν ἐπάνωθεν πέσσει» ἀκρι-
βῆ ἡμῶν φίλε καὶ πολύτιμε ἄνερ.

«Αἰωνία Σου ἡ μνήμη.»

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

ἀπαγγεληθεὶς ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ
ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ
ἀποβιώσαντος κατὰ τὴν 14 Φεβρουαρίου 1881

ὑπὸ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΑΡΔΟΥΚΑ
Καθηγητοῦ.

Ἐννοῶ, ὦ φίλοι, τὸ πένθος ὑπερ καταλαβὸν τὰς καρδίας ἡμῶν ἐκ τῆς
στερησεως πολυτίμου φίλου ἐντετύπωται ἐπὶ τοῖς προσώποις ὄλων. Συ-
ναισθάνομαι τὸ αἴτιον τῆς βαρυαλγούσης ὄλων ἡμῶν καρδίας. Βαρεῖα
καὶ πένθιμος εἶδησις ἐξέπληξε πάντας ἡμᾶς· πάντες συνέλθομεν ὑπὸ
ὕψηλοῦ ἄμα καθήκοντος ἐνταῦθα καὶ ὑπὸ ἀπαραμυθίτου λύπης ἔλαυ-
νόμενοι προπέμποντες εἰς τὸ ψυχρὸν τοῦ τάφου χῶμα τὸν εἰς τὴν ὑ-
στάτην ἤδη πορευόμενον πολυστένακτον φίλον.

Ἰστάμεθα πρὸ τοῦ νεκροῦ τοῦ Ἰωάννου Σταματέλου ἀποκεκαλυμ-
μένοι καὶ ἐκπληκτοὶ θεώμεθα τὸν χθές μεθ' ἡμῶν αὐτῶν λαλοῦντα
καὶ ἑστρεφόμενον ἄπνον ἤδη κατακείμενον. Ἐν αὐτῷ ἀναλογιζόμεθα
τὸν πολύφροντον τὸν θεῖα οικονομία Κύριον τοῦ κόσμου τούτου κα-
ταστάντα πᾶσι ἐκτάδην κείμενος καὶ ἀπαλλαγείς τῶν χθές μελη-
μάτων, δείκνυσιν πᾶσιν ὑμῖν τὴν ματαιώτητα τοῦ κόσμου τούτου.
Πάντες ἐκθαμβούμεθα ἐκ τοῦ μυστηρίου τούτου· πάντες δυσκολεύο-
μεθα εἰς τὴν κατάληψιν αὐτοῦ· οὐδεὶς ὅμως πιστεύει ὅτι συναπόλλυν-
ται καὶ αἱ ἀρεταὶ αἱ κοσμήσασαι καθ' ὅλον τὸν παρελθόντα αὐτοῦ
βίον τὴν ἀθάνατον αὐτοῦ ψυχὴν.

Ὁ Ἰωάννης Σταματέλος ὑπῆρξεν δι' ὅλου τοῦ βίου του ἐνθερμος
τῶν μουσῶν θεράπων, ἀγαπητὸς σύζυγος, φιλόστοργος πατήρ, εἰλι-
κρινέστατος φίλος· τύπος ἀγαθοῦ ἀνδρός· πάσας τὰς πράξεις καὶ τοὺς
λόγους του ἐξήτει νὰ συμβιδάσῃ μετὰ τὸν ἠθικὸν λόγον· ἐπαναπαύων
τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν, τὸν ἀδέκαστον αὐτὸν ἐν ἡμῖν Ἐλεγκτὴν,
διότι εἶε ἐνταρκωθῆ εἰς αὐτὸν ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἰς
τὴν πολυδάκρυτον ταύτην κοιλάδα τῶν στεναγμῶν ἵνα διέλθῃ ὡς
διὰ δοκιμαστηρίου καὶ μεταβῆ ἐκεῖ ἐνθα ἔσται αἰώνιος πολίτης ὁ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΧΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

114

θεν περί πλείστου έποιείτο ούχι τὰ γήινα και φθειρόμενα, αλλά τὰ αιώνια. Έσπούδαζεν ὅπως ἐν τῇ στενοχώρῳ ταύτῃ ὁδῶς ἤδη τέρμα ἔθηνεν ὁ ἀκαμπτος θάνατος συλλέξῃ ὅσον τὸ δυνατὸν πλείστα ἐφόδια ἐκ τῆς καλλιέργειας τῶν μουσῶν και ἀφομοίωσῃ ἑαυτὸν πρὸς τὸ τοῦ αἰωνίου βίου πολιτευμα· πολλάκις ἡ ψυχὴ του ἀναπετώσα ὑπὲρ τὰ ὅρια τοῦ πεπερασμένου τούτου κόσμου, ἐζήτει τὸν οὐράνιον πατέρα, ἐνθα εὔρισκε παρηγορίαν τινά.

Βεβαίως ὁ ἄνθρωπος ἐὰν ἐπλάσθῃ μόνον διὰ τὸν κόσμον τοῦτο θὰ ἦτο τὸ δυστυχέστατον τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὄντων, διότι βεβαρυμένος ἀπὸ ἀναριθμητῶν ὑποχρεώσεων δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πολυκυμάντου και πολυταρχοῦ τούτου βίου μὴ ἐπαναπαύμενος ἐν αὐτῷ· ὅθεν θὰ ἦτο ἀσκοπόν τι ἡ ἐμφάνις αὐτοῦ· ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος μὴ λησμονῶν τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐστίαν, και προσπαθῶν ν' ἀπαλλαγῇ τῶν ἐπιδράσεων τῆς ὄλης και τῶν θελημάτων αὐτῆς ἐλαύνεται ὑπὸ διακκοῦς πόθου και ἀγίου Ἐρωτος πρὸς τὴν ὅσον οἶόν τε ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ του· τοιοῦτος εἶνε ὁ πολυθρήνητος ἀφαρπασθεὶς σήμερον ἀφ' ἡμῶν Σταματέλος. Ἄλλοι ἄλλως τὴν πατρίδα ὠρελοῦντες προσηκόντως τιμῶνται ὑπ' αὐτῆς· οἱ δὲ μύσται τῶν μουσῶν ἰδίᾳ μὲν τὴν πατρίδα αὐτῶν, ἐν γένει δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ὅλων γαλουχοῦντες και προάγοντες τὸν ἀγήρω λαμβάνουσιν ἔπαινον, ἡ δὲ μνήμη αὐτῶν οὔχι ἐν στήλαις ἀλλ' ἐν τῇ συνειδήσει ἐκάστου ἐνδιαιωμένη *μεμνημένη* δίδοται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, τοὺς κόπους αὐτῶν, πάντων τῶν αἰῶνων καρπομένω.

Περὶ τὸν σωρὸν σου, ἀξιομνημόνευτε φίλε, βλέπω συνωθουμένην τὴν ἐκλεκτὴν τῆς πατρίδος σου κοινωσίαν, ὅπως ἀποδώσῃ τὸν ὕστατον χαιρετισμὸν, βλέπω τοὺς πάλαι και νῦν μαθητάς σου ὅπως ἀπιδώσωσι φίλημα εὐγνωμοσύνης διὰ τὰ σοφά σου διδάγματα δι' ὧν τόσῳ πλουσίῳ ἠρδεύσας τὴν εὐγενῆ αὐτῶν καρδίαν, και καθωδήγησας τὴν ψυχὴν αὐτῶν πρὸς ἐκτέλεσιν παντός ἀγαθοῦ· βλέπω τοὺς φιλάτους σοι ὁμοτέχνους μεθ' ὧν τόσῳ γλυκέως συνεζήτεις περὶ διαφορῶν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων και δὴ περὶ ἀθανασίας ψυχῆς, χύνοντας δάκρυα εἰλικρινῆ διὰ τὸν πρόωρον ἀποχωρισμὸν σου.

Ἄλλὰ σὺ μακάριος ἦδη καταστάς και τερπόμενος ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ἡδυπνῶν ἀνθέων τοῦ παραδείσου, ἐκ τῆς γλυκειᾶς τῶν ἀγγέλων μελωδίας εὐχοῦ εἰς τὸν αἰώνιον ὅλων ἡμῶν πατέρα ὅπως ἐνσταλάξῃ βάλσαμον παρήγορον εἰς τὴν βαρυπενθοῦσάν σου οἰκογένειαν και τὰ φίλτατά σου τέκνα, τῶν φίλων σου τὸ ἑαυτῶν ἐκπληρωσάντων. Εὐχοῦ δὲ και περὶ τοῦ μεγαλείου και δόξης τῆς πατρίδος μας τὴν ὅποιαν τόσῳ περιπαθῶς ἠγάπας· εἰπέ εἰς τὰς ἱεράς τοῦ 21 ψυχᾶς ὅτι τὰ τέκνα των ἐντὸς ὀλίγου θὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον των, ὅτι τοῦτο κατέστη κοινὴ ἀπαιτήσις τοῦ ἔθνους. Ὁ βίος σου και ἡ πολιτεία ἐστὶ κανὼν, εἰς τὰ φίλτατά σου τέκνα και ἀξιομίμητον ὑπόδειγμα παντὶ ἀγαθῷ πολίτῃ.

Ἡμεῖς δὲ, ὦ εὐγενὴς κοπτομένη, ἐπὶ τῷ πρώτῳ χωρισμῷ πολλοῦ τιμοῦ φίλου, ὁμήγουρις ἀποκλαύσαντες και ἀσπασθέντες τὸν νεκρὸν αὐ-

τοῦ ἀπέλωμεν παρηγορήσαντες τὴν βαρυαλοῦσαν οἰκογένειαν αὐτοῦ, τούτῳ δὲ ἐκφρονήσωμεν τὸ γαίαν ἔχοις ἐλαφρὰν πολὺκλαυστε φίλε.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

Ἐν τῷ Ναῶ τῆς Μητροπόλεως Λευκάδος ἐκφωνηθεὶς, μνημοσύνου τελουμένου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κατὰ τὴν 14 Φεβρουαρίου 1881 ἀποθανόντος

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

ὑ π ὁ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Ι. ΚΑΡΙΝΤΑΒΑ

«Ἀγαθῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν και ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνα διαμένει.» [ΣΕΙΡ.]

Και τοι τοσοῦτον πρόωρος σὲ κατεκάλυψεν ἡ βαρεῖα τοῦ τάφου πλάξ, ὦ ἀγαπητὴ Ἰωάννη, και σὲ κατέστησε νὰ μένης τώρα κωφὸς εἰς τοὺς στεναγμοὺς μας, ἀνάληγτος εἰς τὴν θλίψιν μας, ἀναίσθητος εἰς τὰ δάκρυά μας, αἱ ἀρεταὶ σου ὅμως, και τὰ σπάνια τῆς ψυχῆς σου προτερήματα, καθὼς και τὰ εὐγενῆ τῆς καρδίας σου αἰσθήματα περιφρόνησαν, και πάντοτε θέλουσι περιφρονῆσαι τὴν αἰώνιον τοῦ ἀδδθηφάγου τάφου σιγὴν και τὴν λυσσκέαν τοῦ παμφάγου θανάτου ὀρμὴν, καθὼς και τὸν σοφὸν Σειράχ—«Ἀγαθῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν και ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνα διαμένει.»

Ἄλλ' ἐὰν, ὦ τεθλημένη ὁμήγουρις, καθῆκον ἱερὸν τῶν ζώντων εἶναι ἡ ἀνάμνησις τῶν ψυχικῶν προτερημάτων τῶν ὄσων ὁ θάνατος ἐθέρισε τὰς ἡμέρας, δέον ἵνα και ἡμεῖς ἐκπληρώσωμεν σήμερον τὸ ἀπαραίτητον και θλιβερώτατον τοῦτο τῆς ἀνθρωπότητος και φιλίας καθῆκον και πρὸς τὸν πρό τινων ἡμερῶν ἀφ' ἡμῶν μεταστάντα ἐνάρετον συμπολίτην, τὸν ἐκ τῆς χορείας τῶν λογίων τῆς ἡμετέρας πατρίδος μεγάλως διαπρέψαντα, τὸν προσφιλῆ, λόγω, Ἰωάννην Σταματέλον. Ἐνοῦντες τὰ πικρὰ τῆς καρδίας ἡμῶν δάκρυα μετὰ τῶν κατακυκλωσάντων δεήσεων τῶν σεβασμίων λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου, αἵτινες ὡς θυμίαμα εὐπροσδέκτον κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀνέρχονται πρὸς τὸν ἡλιοστάλακτον τοῦ Παντάνακτος θρόνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως δεόμεναι τῆς μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς. Ἡ δ' ὅσον ἐνεστιν ἀκριβῆς τοῦ καθῆκοντος τούτου ἐκπλήρωσις θέλει εἶσθαι ἡ μόνη παρηγορία, ἡ μόνη ἀνακούφισις, τὸ μόνον βάλσαμον ὅπερ δύναται νὰ ἐπουλώσῃ ὅποσοῦν τὸν πόνον τῆς πληγῆς, ἢν τοσοῦτον πρόωρος τὸ ἀπηνὲς τοῦ θανάτου δρέπανον εἰς ἡμᾶς ἤνοιξεν, ἀποσπᾶσας οὕτω ταχέως ἀπὸ τὰς ἀγκάλας μας ἄνδρα τοιοῦτον οἷος ὁ πρό τινων ἡμερῶν ἀφ' ἡμῶν μεταστάς.

Ἡμεῖς δὲ, ὦ ἀγαθῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν και ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνα διαμένει, Ἰωάννη, ἡ ἀνάμνησις των ἀρετῶν, αἵτινες ἐστόλισαν τὴν ἐν τῷ ἀκνθῶδει τούτῳ βίῳ ὑπὸ πολλῶν θλίψεων δοκιμασθεῖ-

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ 1440 ΕΡΕΒΑΝ

σαν ζωήν σου, εἶναι ἡ μόνη προσφορά τῆς φιλίας, τὴν ὁποίαν σήμερον δύναμαι νὰ προσφέρω πρὸς Σε τὸν ἐν τῇ νεαρχῇ μου ἡλικίᾳ ἀξιόσπουδαστὸν μοι διδάσκαλον καὶ ἐπὶ ἐξαιετιαν ὄλην προσφιλεῖ μοι συνάδελφον.

Σὺ δὲ, μακαρία τοῦ Ἰωάννου σκιά, ἥτις ἀοράτως κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἐν μέσῳ ἡμῶν προίστασαι, τὸν λευκὸν τῆς ἀρετῆς περιβεβλημένη χιτῶνα, καὶ τὸν λαμπρὸν τῆς νίκης περιστεμημένη στέφανον, Σὺ, ἥτις ἐκ πᾶν ὀλιγίστων ὑπῆρξες ἐκείνων, ἐπὶ τῇ ἀποστερήσει τῶν ὁποίων οὐδεὶς μένει ἀνάλγητος καὶ ἄδακρυς, Σὺ, λέγω, εὐμενῶς δέχθητι τὴν ταπεινὴν μου ταύτην ἀφήγησιν τῶν κυριωτέρων ἐν τῷ βίῳ ἀρετῶν σου, αἵτινες ἀείποτε σὲ κατεστύλισαν καὶ ἐπὶ τοσοῦτον σὲ ἐδόξασαν, καὶ ἦν τώρα προσφέρω Σοι συνοδεύων αὐτὴν μετὰ τὰ πικρὰ καὶ ἐνθερμα τῆς καρδίας μου δάκρυα.

Ὅτε ἡ φύσις ἤρχισε ν' ἀναθάλλῃ καὶ τὸ πᾶν ν' ἀναλαμβάνῃ ζωὴν, ὅτε τὰ μὲν δένδρα ἐστολίζοντο μετὰ ποικιλόχροα ἄνθη των, οἱ λειμῶνες εὐωδίαζον ἀπὸ τὰ μυροβόλα μύρα των, τὰ δὲ καλλικέλαδα πτηνὰ διὰ τοῦ φαιδρουῦ ἄσματος των ἐχαίρετον τὴν ἀφοίξιν τῆς ὠραίας ἀνοίξεως τοῦ ἔτους 1822, ὑπὸ τὸν αἴθριον τῆς Λευκάδος οὐρανόν, ἔρχεται εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν Ἰωάννης, φέρων εἰς τὸν χαρακτήρα του τὴν γλυκύτητα τῆς ἀνοίξεως, εἰς τὸν πρόσωπόν του τὴν γαλήνην καὶ ἰλαρότητα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν του τὰ ἐξαιρετικὰ ἐκείνα προτερήματα μετὰ τὰ ὁποῖα ἡ φύσις συνήθως καταστολίζει τὰ ἀκριβέστερα αὐτῆς τέκνα.

Παιδιόθεν ἀνεδείκνυε τὸν πρὸς τὰ γράμματα διακαῆ αὐτοῦ πόθον καὶ ἐνθερμον ζῆλον—Καὶ δὴ τὰς πρώτας ἐν τοῖς Σχολείοις τῆς πατρίδος του λαβῶν γνώσεις καὶ μεγάλως ἐπιδόσας εἰς τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν, εἰς τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἣν οἱ θεοὶ ποτε ὠμίλουν εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ αἱ Μοῦσαι εἰς τὸν Ἑλικῶνα, ἔτι δὲ μεγάλας ποιήσας προόδους καίεις τὴν Λατινίδα φωνήν, ὡς καὶ εἰς τὰ στοιχειώδη τῆς τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμης, λέγω ἐκείνης τῆς ἐπιστήμης, ἥτις ὑπὲρ πάντων ἄλλην ὀξύνουσα τὸν νοῦν, τὸν καθοδηγεῖ εἰς τόθασίμως, ἀπταιστώως καὶ ὀρθῶς σκέπτεσθαι καὶ κρίνειν περὶ παντὸς πράγματος· τριῶν γενόμενος καὶ ἄλλων γλωσσῶν καὶ ἰδίως τῆς Ἰταλικῆς καὶ Γαλλικῆς, τὸ 1850 ἀποστέλλεται παρὰ τῶν γονέων αὐτοῦ καὶ πρὸς ἀπόκτησιν εὐρύτερων γνώσεων ἔτι δὲ καὶ ὅπως λάβῃ τὸν στέφανον τῆς Φιλολογίας, πρὸς ἣν ἰδίως ἐνητένιζεν. Ἀποστέλλεται, λέγω, εἰς τὰς κλεινάς Ἀθήνας, ἐνθα εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν καταταχθεὶς Σχολὴν τοῦ ἐκεῖσε Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, τακτικῶς ἐπὶ τετραετιαν ὄλην ἠκροάσατο τοὺς σοφωτέρους τῶν Καθηγητῶν—Ὁ περὶ τὴν Ἀρχαιολογίαν ἀκράτητος αὐτοῦ ζῆλος τὸν ἠνάγκασε, μαθητῆς ἔτι ὄν, νὰ δημοσιεύσῃ τὰς φιλολογικὰς περὶ Λευκάδος ἐκείνας διατριβὰς του, πρῶτον αὐτοῦ δοκίμιον, ὅπερ οὐ μικρὰν τότε περιποίησεν αὐτῷ τιμὴν, ἔργα δὲ ἐντελέστερα καὶ τελειότερα ἐν τῷ μέλλοντι ποροιώνιζε. Τελειόφοιτος γενόμενος καὶ τὸ 32ον τῆς ἡλικίας ἔτος αὐτοῦ ἄγων, ὑπὸ παντοειδῶν πεπλουτισμένον γνώσεων, ἐπανκκίμπει τέλος εἰς τὴν φιλίαν αὐτοῦ Πατρίδα. Ὡς μετὰ ποῖον ζῆλον, μετὰ ποῖαν προθυμίαν ἤρχετο τότε ἵνα ἐνσπείρῃ τοὺς πολυτίμους τῆς παιδείας θε-

σαυρούς εἰς τὸ ἀγαπητὸν τῆς πατρίδος του ἔδαφος! καθότι ἔκτοτε, ὅτε μὲν διὰ τῆς κατ' ἰδίαν διδασκαλίας τὴν πάτριον νεολογίαν ἤρχισε νὰ φωτίζῃ, ὅτε δὲ διὰ τῶν σπουδαίων διατριβῶν του τὰ περιοδικὰ Κεφάλαια καὶ Ἀθηνῶν νὰ καταπλουτίζῃ.

Ἡ φήμη τῆς εὐμεθόδου παραδόσεώς του ἀφ' ἐνός, καὶ αἱ κατὰ καιροὺς ἐν διαφόροις περιοδικοῖς ἐκδιδόμεναι σπουδαῖαι διατριβαὶ του ἀφ' ἑτέρου, δὲν ἐβράδυνον ν' ἀνυψώσωσιν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν τῆς Καθηγησίας ἔδραν ἐν τῷ τότε Λυκείῳ ἐνθα ἐπὶ πολλὰ ἔτη εὐδοκίμως διδάξας Ρητορικὴν καὶ Φιλοσοφίαν, γνωστὸν τὸ ὄνομά του κατέστη καὶ εἰς αὐτὸν τὸν φιλολογικὸν κόσμον— Αἱ εὐφραδεῖς ρητορικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ παραδόσεις του, τὸ μελίχιον τῶν τρόπων του, τὸ εὐγενὲς τῆς συμπεριφορᾶς του ταχέως ἐφείλκυσε τὴν εὐνοίαν καὶ ἀγάπην οὐ μόνον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν συμπολιτῶν του.

Τότε, καὶ τότε καὶ ὁ γηραιὸς ἡμῶν Ποιμενάρχης, τὸ ἀμειψτον τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ ἀναγνωρίσας καὶ τὸν τῆς εὐσεβοῦς καὶ θεαρέστου πολιτείας αὐτοῦ ζῆλον ἐκτιμήσας ἀνέθετο αὐτῷ τὴν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς ψυχοφελῆ διδασκαλίαν, ἔργον ὅσον ἐντιμον καὶ θεάρεστον ἐπὶ τοσοῦτον ἐπίπονον καὶ ἀκινῶδες καὶ τὸ ὅποῖον ἐπὶ δεκαετιαν ὄλην ἀναδεχθεὶς ὁ Ἰωάννης μετ' ἀπαρადειγματίστου ἐξετέλει ζήλου τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπαυξάνων εὐνοίαν καὶ σεβασμὸν ἀπάντων.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν τῆς Ἐπτανήσου ἐνωσιν καταργηθέντος τοῦ Λυκείου, καὶ αὐτὸς διορίζεται Καθηγητῆς ἐν τῷ τότε συσταθέντι ἐνταῦθα Γυμνασίῳ, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ καταργηθέντος καὶ τούτου, ἵνα μὴ τῆς φίλης αὐτοῦ ἀπομακρυνθῇ πατρίδος, ἦν τοσοῦτον ἠγάπησε καὶ ἐπὶ τοσοῦτον πρὸς διάσωσιν καὶ διαφώτισιν τῶν Ἀρχαιολογικῶν τῆς λειψάνων ἐμόχθησε, συγκατατίθεται νὰ διορισθῇ Σχολάρχης ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἑλληνικῷ Σχολείῳ παρ' ᾧ καὶ διέμεινε μέχρι τέλους τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ.

Τίς δὲ δύναται δεόντως νὰ περιγράψῃ καὶ τοὺς ἀπύτους κόπους καὶ μεγάλας θυσίας ἃς ὁ φιλόπονος οὗτος ἀνὴρ καὶ τῶν Μουσῶν θερμώτατος θεράπων κατέβαλε καὶ ἐν ταῖς ἰδιαιτέροις παντοειδεῖς αὐτοῦ μελέταις; τίς δύναται νὰ παραστήσῃ τοὺς χεῖμαρρους τοῦ ἰδρώτος ὀλιτινες ἐκ τοῦ μετώπου του κατέρρευσαν ὅπως τὰ μυστήρια τῆς τοῦ λαοῦ γλώσσης μνηθῇ, εἰς αὐτὰ δὲ τὰ ἔγκατα, οὕτως εἶπεῖν, τῆς νεωτέρας γλωσσολογίας εἰσδύσει;— Ἡ Φθογγολογία αὐτοῦ, καὶ τὸ Ὀρθογραφικὸν τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης εἰσὶ τεκμήρια ἱκανὰ νὰ μαρτυρήσωσι περὶ τούτου ἔργα ὄντως πρωτύτυπα κατὰ τε τὴν ὕψην καὶ διάταξιν, καὶ τὰ ὁποῖα οὐκ ὀλίγον δύναται νὰ ἐπιχύσωσι φῶς καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης. Καὶ περὶ μὲν τῆς Φθογγολογίας του γράφων πρὸς αὐτὸν ὁ πρῶην Καθηγητῆς νῦν δὲ πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βερολίνῳ Ἀλέξανδρος Παγκαθῆς ἔλεγε τάδε: «Ἡ φθογγολογία ὑμῶν ἀρίστη ἐστὶ συνεισφορά εἰς τὴν ἑλληνικὴν γραμματολογία, συγχαιρῶ δ' ἵνα ἐπὶ τῇ μετὰ ταῦτα ταύτῃ πραγματείᾳ καὶ ἐπὶ τῇ γνώσει τῆς ἑλληνικῆς ὀρθογραφίας ἔσχε τὴν τιμὴν νὰ τύμοιξῃ ἡμετέρας φιλίαν τοῦ σοφοῦ νεοελληνιστοῦ Γάλλου Καθηγητοῦ Λε-

ΙΑΝΝΟΥ ΒΑΤΣΙΟΥ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΙΚῆς ἑλληνικῆς παιδείας
ΜΟΧΛΗ

γρανδίου, ὅπερ καὶ ὁλόκληρον κατεχώρησεν ἐν τοῖς προλεγόμενοις τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος σοφοῦ συγγράμματος «Ἱστορικὰ δημώδη Ἑλληνικὰ ποιήματα.»

Αἱ τοιαῦται καὶ ἄλλαι πλείσται σοφαὶ τοῦ ἀνδρὸς συγγραφαί, ὡς καὶ ἐν πλείστοις συλλόγοις ἀποσταλεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ σπουδαῖαι διατριβαί, ἰδίως εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸν φιλολογικὸν παρ' οὗ καὶ πεντάκις τοῦ θραβείου ἔτυχε, οὐ μόνον ἐν τῷ μικρῷ τῆς Ἑλλάδος ὀρίζοντι τὸ ὄνομά του διεφῆμισαν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑσπερίαν Ἐυρώπην γνωστὸν αὐτὸ κατέστησεν. Τοῦτου ἕνεκεν καὶ ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἱκανότητι διαπρέπων Δε-Γουβερνάτης, ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐσχάτως ἐν Φλωρεντίᾳ ἐκδοθέντι Βιογραφικῷ Λεξικῷ τῶν συγχρόνων συγγραφέων δὲν ἔλλειψε νὰ συγκαταλέξῃ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν σοφῶν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου, ὅπερ ἐπαξίως, ὡς εὐῶδες ἄνθος κατακοσμεῖ, τὸν ἀειθαλῆ ἐκεῖνον τῶν Μουσῶν ἀνθῶνα.

Ταῦτα νομίζω εἰσὶν ἐπαρκῆ ὅπως καταδείξωσι τὸ εὐπαιδευτοῦ τοῦ ἀνδρὸς, τὸν μέγαν καὶ ἀνάθεκτον περὶ τὰ γράμματα αὐτοῦ ζῆλον, καθὼς καὶ τὸ δραστήριον καὶ εἰς τὸ φιλόπονον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. Νῦν δὲ μεταβαίνοντες εἰς ἐξέτασιν καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτοῦ βίου ἀνευρίσκομεν αὐτὸν ἀληθῆς ὑπόδειγμα χρηστοῦ πολίτου, ἐντίμου οἰκογενειάρχου καὶ ὄντως ἀληθοῦς χριστιανοῦ. Καθότι ἀείποτε διετέλεσε χρηστὸς καὶ ἀγαθοεργὸς πρὸς πάντας, οὐδένα ποτὲ βλάβας, οὐδένα ἀδικήσας, εὐλικρινῆς πρὸς τοὺς φίλους οὓς ἠγάπα καὶ ἐτίμα καὶ ἔχαιρεν ἀναστρεφόμενος μετ' αὐτῶν καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀνταγαπόμενος· ἐν δὲ τῷ οἴκῳ σύζυγος ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς ἐν τελειοτάτῃ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ μέχρι τέλους συνεβίωσε μετὰ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ συζύγου καὶ τῶν προσφιλῶν αὐτοῦ τέκνων. Πλὴν φεῦ τῆς κκοδαίμονος τύχης! ἵνα μὴ οὐδὲν ὄλθιος ἐν τῷ βίῳ. Ἐνῶ ὁ φιλήσυχος οὗτος τῶν Μουσῶν ἐργάτης ἐν τῷ σπουδαίῳ ἠρέσκετο βίῳ, ἐντροφῶν εἰς τοὺς κόλπους τῆς εἰρηνικῆς αὐτοῦ οἰκογενείας, δοξάζων τὸν Ὑψίστον καὶ εὐλογῶν τὰ τέκνα του, μακρὰν πάντοτε τῶν πολιτικῶν διαπληκτισμῶν καὶ θορύβῳ, ἀείποτε δ' ἐν μέσῳ τῆς πληθῆος τῶν βιβλίων αὐτοῦ ἀσχολούμενος καὶ διάγων, λέγω ἐν τοιαύτῃ μακαρίᾳ εὐδαίμονι καὶ εἰρηνικῇ εὐρίσκετο καταστήσει βάσκανος δαίμων ἠθέλησε νὰ δηλητηρήσῃ τὸ γαλήνιον τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ καὶ ἰδοὺ αἴφνης τῷ ἀφαρπάζει ἀπὸ τῆς θερμᾶς ἀγκαλῆς τὸ σφόδρα ὑπ' αὐτοῦ φιλούμενον τέκνον, τὸν ἀγνὸν καὶ δίκην περιστερᾶς ἀθῶν Ἀναστάσιον, ὅστις κατὰ τὸ λέγει τοῦ Σολομῶντος «ἠρπάγη μὴ κακίᾳ ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ» καὶ τοῦ ὁποίου ὁ ἄωρος θάνατος ὡς ρομφαία δίστομος διήλθε τοῦ ἀτυχοῦς πατρὸς τὰ τρυφερὰ σπλάγχνα καὶ τὸν κατέβαλλεν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε προῶως παρέσυρεν αὐτὸν καὶ εἰς τὸν τάφον.

Ἄλλ' ὃ μακαρία τοῦ Ἰωάννου ψυχὴ, ἄφου ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τῷ πολυμόχθῳ τούτῳ βίῳ κατεμύθησας καὶ τὸν στέφανον τῆς νίκης ἐπαξίως ἀπειλήσας, βλέπω Σε νῦν ἐνδικαιωμένη μετ' ἐκείνης τοῦ τρυφεροῦ σου Ἀναστασίου, ἐν ταῖς τῶν Ἀγγέλων νὰ συναυλίσῃσαι χορο-

ετασίαις, Σε βλέπω ὡς λευχειμονούσα Νύμφη ἀγαλλομένη τὰ ἀνέκφραστα νὰ περιεργάζησαι τῆς Παραδείσου ἀγαθὰ, Σε βλέπω πρὸς τὸν ἀκτινοβολοῦντα καὶ ὄλωσ ἐξαστράπτοντα θρόνον τοῦ Βασιλέως τῶν Βασιλευδόντων νὰ ἀνέρχῃσαι καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ γόνυ κλίνουσαν ἱκέτιδας νὰ αἴρῃς χεῖρας ὑπὲρ τῆς ἐνταῦθα δεινῶς θαρραυπενοῦσης οἰκογενείας σου, Σε βλέπω νὰ ρίπτῃς τὸ βλέμμα καὶ πρὸς ἡμᾶς μειδιῶσα δὲ νὰ λέγῃς· ἐνταῦθα ἡ ἀληθῆς εὐδαιμονία, ἐνθα Πᾶν ἀγαθὸν ἐν ἀγάπῃ τελεῖται, ἐνθα εἶδός τε καὶ κατοπτεῖται ἐν προσώπῳ πρὸς πρόσωπον, ἐνθα ἡ ἀκροτάτη Θεοῦ καθορᾶται ἀγαθότης, καὶ τὸ φῶς τὸ φωτίζον τὰ πάντα ὑπὸ τῶν ἁγίων δοξολογεῖται, ἐνθα ἀπέδρα πάσα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός.

Μέλλοντες δὲ καὶ ἡμεῖς ἤδη ἀδελφοί μου ν' ἀπέλθωμεν ἐκ τοῦ ἔρου τούτου τεμένου, ἐν ᾧ πρό τινων ἡμερῶν ἡ βαρεῖα τοῦ τάφου πλάξ τὸ ψυχρὸν τοῦ Ἰωάννου κατακάλυψε σῶμα, δεηθῶμεν τοῦ Ὑψίστου ἵνα συγχωρήσῃ αὐτὸν ἐν τῇ ἀπειρῷ καλοκάγαθίᾳ του, ἐλαφρὰν δὲ καταστήσει τὴν ἐπ' αὐτοῦ καταπεσοῦσαν χθόνα.

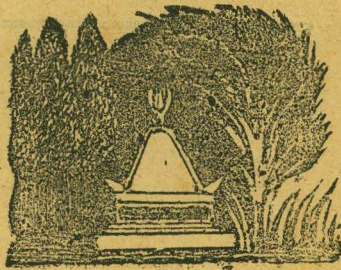
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ 2. Φ10.0002

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΕΠΙ

Τ.

Ι Α Κ Ω Β Α Τ Ε Ι Ο Σ
Λ Ι Β Ε Ρ Ο Δ Ι Δ Α Κ Τ Ι Κ Η Β Ι Β Λ Ι Ο Θ Η Κ Η
Λ Ι Β Ε Ρ Ο Δ Ι Δ Α Κ Τ Ι Κ Η Β Ι Β Λ Ι Ο Θ Η Κ Η
Μ Ο Υ Σ Ε Ι Ο Α Η Θ Ε Ο Ρ Ι Ο Υ